

بهره‌گیری از پژوهش‌های تعلیم و تربیت تطبیقی

برنامه آموزشی و
ریزی

علی پورعلیرضا توتکله
کارشناس ارشد برنامه‌ریزی درسی

اشاره

اصطلاح آموزش و پرورش تطبیقی که برای نخستین بار مارک آنتوان ژولین^۱ آن را مطرح کرد، به بحث درباره ابعاد و عوامل تشکیل دهنده نظام‌های آموزشی و مقایسه آن‌ها از دیدگاه‌های اصول و فلسفه تربیتی، هدف عمده تربیتی نظام‌ها، سازمان‌ها و مقاطع آموزشی، کم و کیف مواد آموزشی و میزان کارایی برنامه‌ها می‌پردازد و از این طریق زمینه را برای شناخت مسائل تربیتی کشورهای جهان و مقایسه آن‌ها با یکدیگر فراهم می‌سازد. از آنجا که هر نظام تربیتی تابع عوامل متعددی مانند اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، عقاید و فرهنگ، مذهب، ملیت و زبان هر کشور و جامعه آن است، لذا باید دستگاه و ساختار تعلیم و تربیت هر جامعه، با توجه به امکانات، نیازها، و تحت تأثیر نهادهای حکومتی، مذهب، خانواده و سایر عوامل مؤثر در آن، بررسی و مطالعه شود. آموزش و پرورش تطبیقی، فقط مقایسه آمارهای دانش‌آموزان مدارس، تعداد کلاس‌ها، دوره‌های تحصیلی، چگونگی مواد درسی، کتاب‌ها، میزان افت تحصیلی یا قبولی نیست، بلکه شرایط، فرصت‌ها، محدودیت‌ها و اشکال متنوع برنامه‌های درسی و آموزشی، کیفیت آموزش، اهداف و میزان دستیابی به آن و سایر مسائل اصلی نظام تعلیم و تربیت را نیز شامل می‌شود. نکته قابل تأکید این است که در برنامه‌ریزی‌های آموزشی و تربیتی نظام تعلیم و تربیت جامعه ما نیز بهتر است شباهت‌ها و اشتراک مسائل مطرح شده در نظام‌های تربیتی جهان معلوم و مشخص و مورد توجه قرار گیرد. در این صورت، به راحتی می‌توان برای جلوگیری از هدر رفتن نیرو، بودجه، وقت و غیره، مسائل مشترک را ارزیابی، استفاده و بهره‌برداری کرد. این مقاله در باب ضرورت‌های بهره‌گیری از آموزش و پرورش تطبیقی بحث می‌کند.

کلید واژه‌ها:

آموزش و پرورش
تطبیقی
برنامه‌ریزی
آموزشی و
تربیتی

مطلوب از راهنمایی‌ها و اظهارنظرهای

سایر معلمان استفاده شود. هر اندازه شناخت مربیان و معلمان درباره مسائل تربیتی و مشکلات مربوط به آن و ارائه راه‌حل‌های مناسب در محیط‌های مشابه زیادتر باشد، بازده تربیتی و آموزشی آن‌ها بیشتر و بهتر، و احاطه و تسلط آن‌ها بر امور و وظایف محوله افزون‌تر خواهد شد. بر این اساس، هر چه علم و اطلاعات شغلی معلمان افزایش یابد، زمینه بالا رفتن مهارت و بازدهی آن‌ها بیشتر فراهم خواهد شد.

مطالعات تطبیقی در باب تعلیم و تربیت موجب شناسایی بهتر دیدگاه‌ها، فلسفه‌ها و اهداف تربیتی می‌شود و این بررسی‌ها برای هر معلم و مربی متخصص لازم است، زیرا او باید آگاه باشد که چه نوع فعالیتی را به‌خاطر

به هدر رفتن وقت و امکانات در کشور ما جلوگیری کند. علاوه بر این، می‌توان از تجربه‌های مفید و روش‌های صحیح آن‌ها، در تهیه و طراحی برنامه‌های آموزشی، درسی و تربیتی، متناسب با اوضاع و احوال فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی جامعه خود بهره برد.

عوامل زیادی در کار برنامه‌ریزی‌های تعلیم و تربیت دخالت دارند که معلم و مربی از عنصرهای فعال و تعیین‌کننده آن به‌شمار می‌روند. این تصور که تعلیم و تربیت تطبیقی در برنامه‌های تربیت معلم ضرورت چندانی ندارد، کاملاً اشتباه و غیرمنطقی است، زیرا بنا به تأیید بسیاری از دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت، برای طراحی و تدوین اهداف و برنامه‌های تربیتی و آموزشی، لازم است به شکلی

لزوم بهره‌گیری از پژوهش‌های تطبیقی در برنامه‌ریزی آموزشی و درسی

یکی از مهم‌ترین دلایل ضرورت به‌کارگیری تعلیم و تربیت تطبیقی در برنامه‌های آموزشی و تربیتی کشورمان، بررسی و مطالعه مسائل و مشکلات آموزشی و تربیتی سایر ملل جهان و استفاده از تجربه‌های انجام شده است، زیرا این کار موجب می‌شود که از علل برنامه‌ریزی‌های خاص، آموزش فنون متفاوت، مواد و برنامه‌ها، اهداف و میزان دستیابی به آن، شکست‌ها، راه‌حل‌ها و تجربه‌های دیگر جوامع، اطلاعات زیادی به‌دست آید که می‌تواند از تکرار اشتباهات، ضایعات و

هشیاری

در زمینه مطالعات تطبیقی نظام‌های آموزشی جهان، خطری عمده و اساسی نیز وجود دارد که همان اقتباس کورکورانه یا به عبارت دیگر، کپی کردن از دیگران است. در بررسی‌ها و مطالعات تعلیم و تربیت تطبیقی، باید به عوامل مؤثر در برنامه‌ریزی‌ها، شرایط و مقتضیات تربیتی در هر جامعه توجه خاصی نشان داد. برای مثال می‌توان گفت که دستگاه‌های تربیتی فرانسه مولود تکامل تدریجی نوعی تربیت در تاریخ آن کشور است و لذا کشورهای دیگر نباید عیناً آن را تقلید و کپی کنند. یا نهادهای تربیتی کشور انگلستان، نتیجه اصلاحات اجتماعی و تغییرات ناگهانی همان جامعه است و مسائل و مشکلات خاص مربوط به خود را دارد و نمی‌تواند تماماً نسخه و سرمشق جامعه دیگر قرار گیرد. امروزه، در نتیجه انقلابات عظیم در علوم، فناوری، سیاست و اقتصاد از یک سو، و تنوع و توسعه مشاغل، ازدیاد جمعیت آموزشی و بالا رفتن تقاضای آموزش و پرورش نیروی انسانی لازم برای جوامع از سوی دیگر، باعث پیدایش مشکلات بزرگی در تعلیم و تربیت در سطح جهانی شده است. با توجه به این مشکلات، لازم است مسئولان و مجریان آموزش و پرورش در کشور ما با محاسبات و بررسی‌های دقیق و حساب شده به مسائل آموزشی و تربیتی جوامع توجه کنند که کدام کشورها از چه تجربیاتی در مقابله با مسائل و مشکلات تربیتی خود برخوردار بوده‌اند و کدام جنبه از برنامه‌هایشان با اوضاع آموزشی و تربیتی جامعه ما منطبق و الگوگیری از آن‌ها مناسب است و در صورت لزوم از چه برنامه‌هایی و با چه خصوصیات و شیوه‌هایی می‌توان برای رفع مشکلات مشابه جامعه ما، با توجه به شرایط و امکانات محیطی، استفاده کرد.

کدام هدف دنبال می‌کند. این امر در ایجاد انگیزه‌های شغلی او بسیار مؤثر خواهد بود. اصولاً کسی که در رشته تعلیم و تربیت، دوره‌های تخصصی را می‌گذرانند، باید از آگاهی‌های لازم در مورد رشته‌های تحصیلی، درس مربوطه، امکانات لازم، پذیرش و تربیت شاگردان و غیره برخوردار باشد و در صورت لزوم بداند که این برنامه‌ها در کدام یک از کشورهای جهان و بنا به چه دلایلی دایر و به کدام نتایج عملی منتهی شده‌اند. نوآوری‌های تربیتی، کاربرد روش‌های تازه، میزان کامیابی‌ها و ناکامی‌های برنامه‌ها در تجربه‌های ملل جهان، مضمون‌های گسترده‌ای هستند که در همه برنامه‌های تربیتی و آموزشی عصر حاضر، تأثیر زیادی گذاشته‌اند.

**در زمینه
مطالعات تطبیقی
نظام‌های آموزشی
جهان، خطری
عمده و اساسی
نیز وجود دارد که
همان اقتباس
کورکورانه یا به
عبارت دیگر،
کپی کردن از
دیگران است**

پی‌نوشت.....

1. Mark, Antwan
Julian

منبع.....

- کوی، لوتان (۱۳۷۵). آموزش و پرورش تطبیقی. ترجمه محمد یمنی دوزی سرخابی سمت. تهران.
- رجبی، عزت‌الله. آموزش و پرورش تطبیقی (۱۳۶۸). جزوه درسی. انتشارات دانشگاه آزاد واحد رشت.